

Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 – Kış / Winter Sayı/Issue: 46
Sayfa / Page: 31-52

ISSN: 1302-6879 VAN/TURKEY

Makale Bilgisi / Article Info - Geliş/Received: 15.10.2019
Kabul/Accepted: 17.11.2019 - Araştırma Makalesi / Research Article

**EĞLENCE PARKLARINDA
ZİYARETÇİ MEMNUNİYET
DÜZEYİNİN BELİRLENMESİ:
WONDERLAND EURASIA
TEMA PARKI ÖRNEĞİ**

***DETERMINATION OF VISITOR
SATISFACTION LEVEL IN
AMUSEMENT PARKS: THE
CASE OF WONDERLAND
EURASIA THEME PARK***

Doç. Dr. Sevgi ÖZTÜRK

Kastamonu Üniversitesi
Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
ORCID: 0000-0002-3383-7822, sozturk@kastamonu.edu.tr

Arş. Gör. Öznur IŞINKARALAR

Kastamonu Üniversitesi
Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü
ORCID: 0000-0001-9774-5137, obulan@kastamonu.edu.tr

Öz

21. yüzyılda teknolojinin hızla gelişmesi eğlence beklentilerinin ve bunun mekânsal yansımalarının dönüşmesine ve güncel bir ele alış kazanmasına sebep olmuştur. Özellikle kapitalist projelerin etkisiyle oluşan yeni dünya düzeninde insanlar, eğlenmek için yeni mekân ve objelere ihtiyaç duyar hale gelmiştir. Günümüzde mekânın metalaşmış durumu boş zaman aktivitelerinin ve turizm yaklaşımlarının rekabete dayalı yeni bir boyut kazanmasına sebep olmuştur. Bunun sonucunda popüler kültür alışveriş merkezleri, rekreasyon alanları, tema parklar gibi sosyo-kültürel fonksiyonları üretmiş ve ön plana çıkarmıştır. Bu bağlamda geçmişte tarımsal amaçlı kullanılan bir alan üzerinde Ankara'nın turizm potansiyeli yüksek bir projesi olması hedefiyle üretilen "Wonderland Eurasia Tema Parkı" örneğinde eğlencenin karlı bir pazar alanı olarak ele alınışı tartışılmaktadır. Bu çerçevede, alanda sunulan hizmetlerin ziyaretçiler açısından önem ve performans düzeylerini belirlemek, ziyaretçilerin memnuniyetlerini ve ziyaret sonrası düşüncelerini ortaya koymak çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda alanı ziyaret eden kişilerle anket yoluyla veriler elde edilmiş ve önem performans grafikleri yardımıyla Quatrant analizi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda bir tüketim pratiği olmasının ötesinde sunulan hizmet performans düzeyinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Wonderland Eurasia, tema parkları, turizm, ziyaretçi memnuniyeti, Ankara.

Abstract

The rapid development of technology in the 21st century has transformed the expectations of entertainment and its spatial reflections and gained a current hand. Especially in the new world order created by the influence of capitalist projects, people need new places and objects for fun. Nowadays, the commodified state of the space has caused leisure activities and tourism approaches to gain a new dimension based on competition. As a result, popular cultural shopping centers, recreation areas, theme parks, such as produced and highlighted socio-cultural functions. In this context, in the sample of “Wonderland Eurasia Theme Park” which was produced with the aim of having a high tourism potential of Ankara on an area used for agricultural purposes in the past, the discussion of the entertainment as a profitable market area is discussed. In this framework, the purpose of the study is to determine the importance and performance levels of the services offered in the field for the visitors, and to reveal the satisfaction and post-visit thoughts of the visitors. In this direction, data were obtained through surveys with the visitors and the significance was evaluated using Quatrant analysis with the help of performance graphs. As a result of the research, the performance level of the service provided was evaluated besides being a consumption practice.

Keywords: Wonderland Eurasia, theme park, tourism, visitor satisfaction, Ankara.

Giriş

Park kavramı genel çerçevede, kullanım biçiminin sınırlı olduğu, esnek form özelliğine sahip, minimum yapı ile maksimum doğal öğeleri içeren, dinlenme, eğlenme, serbest faaliyetler gibi çeşitli aktif ve pasif rekreasyon gereksinimlerini karşılayan yeşil alan türüdür (Akdoğan, 1974: 12). Gold (1980: 323)’a göre park, estetik, eğitsel, rekreasyonel ve kültürel kullanım için ayrılmış olan kamusal veya özel mülkiyete ait olan alandır. Hasol (1990:471) ise parkı, “halkın gezinip hava alması için oluşturulmuş büyük bahçe” olarak tanımlamıştır.

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak park kavramı, insanların dolaşması, güzel vakit geçirmesi, dinlenmesi, eğlenmesi, kültürel faaliyetlere katılabilmesi için bitkilendirme çalışmalarıyla özel olarak yapılmış alanlar olarak açıklanabilir (Kızıldere, 2009: 5).

Park ve bahçelerde, zaman içerisinde değişime uğrayan, kısa ömürlü bitki ve organik malzemelerin kullanılması eski bahçelerin günümüze kadar gelmesini engellemiştir. Bu sebepten, tarihsel gelişimleri inceleyebilmek zorlaşmıştır. Yüzyıllar öncesinden günümüze kalabilen duvar kabartmaları, oyma baskılar, arkeolojik eserler ve yazılı kaynaklar geçmişin park ve bahçe tarihi hakkında bilgi vermektedir (Darçın, 2002: 32).

Yorulmaz (2006: 10)’ a göre parkların işlevleri şu şekildedir;

- İnsanlar için aktif ve pasif rekreasyon olanağı sağlar,
- İnsanlar arasındaki sosyal ilişkilerin gelişmesini sağlar,
- Teknolojik dünyaya karşı huzurlu bir ortam sağlar, insanların kentteki bitki ve hayvanlar ile ilişki kurmalarını sağlar,
- Yaban hayatının gelişmesi için önemli yaşam alanlarıdır,
- Kent iklimini düzenler, atmosferdeki gazların ve tozların önlenmesine katkıda bulunurlar,
- Kentlerin daha sağlıklı alan haline gelmesini sağlarlar,
- İyi tasarlanmış olan parklar, tarih, kültür, botanik ve yaban hayatı bakımından ilgi çekici ve eğitici olurlar,
- Sanatsal faaliyetlerin yapılması için uygun ortamlar sunarlar,
- Estetik yönden kente önemli katkı sağlarlar,
- İyi planlanan parklar, kentin ekonomisine ve turizm faaliyetlerine katkıda bulunurlar,
- Arazi yönetimi için iyi bir çözümdür.

Günümüzde parklar, kentsel alanlarda açık alanların kaybedilmemesi, ekolojik dengenin korunması, yaşanabilir bir çevre oluşturulması amaçlarıyla iyi bir şekilde tasarlanıp, yönetilmesi gereken alanlardır (Oğuz, 1998: 41). Metropolitan kentlerde, giderek parçalanmış doğal alanların korunarak sürekliliğinin sağlanması, kültürel ve yapılaşmış çevreyle bağlantı sağlayarak insanların rahat bir şekilde ulaşmasını sağlamalıdır. Çeşitli rekreasyonel faaliyetleri sağlayabilmek amacıyla uygun mekânlar yapmak için kent parklarına uygulama ve yönetimi açısından önem verilmesi gerekmektedir (Al-Qudah, 2006: 19).

Parklar büyüklüklerine, sahip oldukları aktivite çeşitliliğine, etki alanlarına göre sınıflandırılmaktadır. Bell (1995: 15)' e göre 1988 yılında yapılmış olan Londra Planı'nda yer verilen park sınıflandırılması şöyledir:

- Bölge Parkları ve Açık Alanlar: Yeşil kuşak koridorları ve metropolitan açık alanlarına bağlı, 400 hektar büyüklüğünde olan parklardır. Hafta sonu ve hafta içinde özel araba ya da toplu taşıma araçları ile ulaşılabilen, doğal bitki örtüsüne sahip kırlar, ovalar, çayır-mera ve koruluk alanlarıdır. Halka açık bölümlerinde yoğun olmayan aktif rekreasyon kullanımları bulunmaktadır.

- Metropolitan Parklar: Özel araba ya da toplu taşıma araçları ile ulaşılabilen, hafta içi ve hafta sonu kullanılan 60 hektar büyüklüğünde olan

parklardır. Metropoliten parklar, doğal karakterli kırsal alanlar, ovalar, çayır ve meralar, koruluklar ve formal parkları kapsamaktadır. Aktif ve pasif rekreasyon kullanımları da bulunmaktadır.

- Yerel (Local) Parklar: Yaya olarak ulaşılması amacıyla düşünülen parklardır. 2 hektar büyüklüğündedir ve ortalama bir evden uzaklığı 0,4 km'dir.

- Küçük Yerel Parklar ve Açık Alanlar: Yaya olarak ulaşılan, özellikle yüksek yoğunluklu alanlarda, yaşlılar ve çocukların kullanılması amacıyla yapılan parklardır. Oturma alanları, korunan doğal alanlar ve özel bitki türlerinin yetiştirildiği bahçeleri kapsamaktadır.

- Lineer Açık Alanlar: Yaya ulaşımının kolay olduğu, belli bir büyüklük ya da uzaklık standartı olmayan, su kanallarının kenarları, ikincil yollar, kullanılmayan patika alanları ve doğa koruma açısından önem taşıyan yollar çevresinde oluşturulan parklardır. Halkın yoğun olarak kullanımına açılmayan ama alanın özellikleri ve çekicilikleri ile tanınmasını sağlayan alanlardır.

Ölçeğe bağlı olarak yapılan sınıflandırmanın yanında parkların içeriğine göre de değerlendirildiği görülür. Bu kapsamda yer alan tema parkları Wylson ve Wylson (1994:107)'e göre; bir müzenin üstlenebileceği bilimsel, kültürel ve tarihsel objeler üzerine kurulmuş ve bu objelerin ana bir konu etrafına odaklanıp gerçek kimlikleri ile canlandırıldığı mekânlardır.

Tema parkının sözlük anlamı ise; yüksek donanımlı teknoloji ile planlanmış, su ulaşımı veya raylı sistemlerle dolaşım imkânının sağlandığı ve sadece bir tema üzerine odaklanılan park olarak açıklanmaktadır (Nacak, 2000: 12). Tema parkları, belli bir temaya dayalı olmak üzere sürükleyici, eğlenceli, eğitici, insanları memnun edici özelliklere sahip olan, hem ölçek hem de içerik bakımından önemli alanlardır. Bir tema parkı her yaş grubuna hitap eden etkinlikleri barındırabildiği gibi, kendine özgü teması doğrultusunda belli bir yaş grubuna hitap eden etkinlikleri de barındırabilmektedir (Yücesoy, 2017:5). Tema parklarının ve bahçelerinin şehirlerden bağımsız, kendini çevreleyen doğa ve peyzajla bütünleşmiş özgün alan olarak değerlendirilmesi de mümkündür (Asensio, 2000: 151).

Günümüzde değişen eğlence anlayışının bir göstergesi olarak tema parkları, bilimsel, kültürel ve tarihsel vb. konuları ele alan; işitsel, görsel sunumların kullanımıyla oluşturulan eğlence müzeleri olarak düşünülmektedir (Gök ve Bingöl, 2017: 130)

Eğlence parklarının kökeni, Ortaçağ'da Avrupa kentlerinde yer alan mutluluk bahçelerine kadar uzanmaktadır. Bu bahçeler, canlı eğlen-

cenin, ateş oyunlarının, dansın, çeşitli oyunların ve hatta korku trenlerinin varlığı ile o zamanın eğlence parklarının ilk örnekleridir. 1583'te Kopenhag'da kurulmuş olan Bakken Dünya'nın en eski eğlence parkı olarak günümüze kadar gelmiştir (Arslan, 2014: 619). Amerika'da, Chicago'da, ticaret amaçlı açılmış olan ve etrafı çevrili ilk park özelliğini taşıyan Water Chutes Eğlence Parkı 1800'lü yılların sonunda ticari amaçlı olarak açılmıştır. Ziyaretçilerden belli bir ücret talep edilerek karşılığında farklı oyunlar ve aktiviteler içeren bir lunapark özelliği taşımaktadır. Water Chutes Eğlence Parkı açıldıktan 12 yıl sonra kapanmıştır (Topaloğlu, 2007: 16).

Tema parklarının tam anlamıyla gelişmesi ve yaygın kullanımı 19. yüzyılın sonlarında olmuştur. Amerika tema parklarının ilk örneklerinin görüldüğü ve bu park alanlarının yaygınlaşmasına öncülük eden ülke olmuştur. 1910 yılından sonra ise tema parklarının sayısı 2000 olmuştur. Ancak, eğlence alanındaki bu büyük yükseliş 10 yıl gibi kısa bir süre sonra savaş ve ekonomik kriz nedeniyle azalmaya başlamıştır. 1950'lerde çocuklara yönelik olarak eğlence parkları tekrar gündeme gelmiştir. 1955 yılında Amerika'da Los Angeles kentinde açılan Disneyland ilk tema parkı olma özelliğini taşımaktadır (Gök ve Bingöl, 2017: 134). 1961 yılında Six Flags'in açılması ve 1980'li yıllar sonrasında tema parklar tüm dünyada bir sektör haline gelmiştir. Yatırımcılar yeni tema parkları kurmak için farklı ülke arayışlarına girmiş, Avrupa ve Uzak Doğu ülkelerine yönelmiştir (Dalkılıç, 2007: 15).

1990'lardan günümüze kadar Avrupa kentlerinin dışında Asya, Güney Afrika ve Latin Amerika ülkelerinde tema parklarının sayıları giderek artmakta ve beklentilerin hem ziyaretçi hem de yatırımcılar açısından karşılanmış olmasından dolayı halen artmaya devam etmektedir. Tema parkları turizm ve ülke ekonomisi bakımından oldukça değerli eğlence merkezleridir (Arslan, 2014: 619).

Tema parkları hedef kitlesi, eğlence türü ve temel kurulum noktaları bakımından sınıflandırıldığında 5 temel başlıkta incelenmektedir (Gök ve Bingöl, 2017: 134):

- Tarih ve Kültür Ağırlıklı Tema Parkları: Farklı medeniyetlerin kültür ve tarihini, geleneklerini, mimarisini, inancını, yaşam biçimini göz önüne alarak çeşitli aktivite olanakları sunan parklardır. Bu parklar genellikle tema edindikleri medeniyetlerin yaşadığı alanlarda kurulmuşlardır. Alanda bulunan yapılar restore edilmiş, mevcut kalıntılar değerlendirilmiş ve parkın bir bölümünü oluşturmuştur. Mimari ve peyzajlarında da o dönemin mimarisi ve peyzajı kullanılmıştır.

- Eğitim Temalı Parklar: Bilimsel, eğitim ve rekreatif işlevleri olan tematik parklardır. Dünyadaki eğitim temalı parklar ağırlıklı olarak bitki

ve hayvan türlerini tanıtmaya yönelik olup açık hava müzesi ya da bitki koleksiyon niteliğindeki alanlardır. Planlama ve yönetimleri diğer birçok park türünden farklıdır. Bu temadaki parkların kuruluş yeri kentsel baskıdan ve kent gelişiminden uzak olmalıdır. Sürekli gelişim ve değişimi söz konusu olduğundan çevresinde bunu engelleyici unsurlar bulunmamalıdır. Eğitim temalı parklarda sınırlar koruma altındadır ve giriş-çıkışlar kontrolü olarak yapılmalıdır. Hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, bahçe sergileri en önemli eğitim temalı parklardır.

- Hikâye-Masal-Mitoloji Temalı Parklar: Çizgi film karakterlerini, karikatür mimarisini yemek pazarı ile birleştiren imaj ve biçim dünyasına dayalı parklardır. Bu parklar müziklerle daha çekici hale gelmektedir. Popüler hikâye, masal, mitoloji çizgi film karakterleri gibi unsurların tema olarak vurgulandığı alanlardır.

- Sanat Temalı Parklar: Sanatsal ürünlerin sergilenmesine, iyi ve etkili bir şekilde izlenmesine olanak sağlayan parklardır. Heykel parkları ve Miniatürk en önemli sanat temalı parklardır.

- Çağ Temalı Parklar: Günümüzde geçmiş veya gelecek zamanın özelliklerini yansıtan tema parklardır. Teması geçmiş zaman olan parklar tarihi çevrelerin korunmasına da olanak sağlayabilir ve dinazor parkları gibi mezozoik dönem özelliklerini de yansıtabilmektedir.

Tema parklarının işlevleri genel olarak şu şekildedir (Yücesoy, 2017 :5):

- Kentsel kimlik oluşumuna katkı sağlar.
- Ülke tanıtımına katkıda bulunur.
- İnsanlara rekreasyonel faaliyet olanağı sağlar.
- İnsanlara deneyimlemesi mümkün olmayan etkinliklerde bulunma olanağı sağlar.
- Farklı kültürel ve sosyo-ekonomik yapıdaki insanların bir araya gelerek sosyal ilişkilerinin güçlenmesini sağlar.
- Turizme ve buna bağlı olarak ekonomik gelişmeye katkı sağlar.
- Kente özgü doğal ve kültürel alanların korunmasını ve sürdürülebilirliğini destekler
- Eğitime ve toplumsal bilinç oluşumuna katkı sağlar.
- Kentsel açık yeşil alan örgütlenmesinde olumlu etkileri ile planlı kent oluşumuna katkı sağlar.

- Açık alan koridorları oluşturarak kent ekolojisine katkı sağlar.

Tema parkının planlama, tasarım, uygulama ve işletme aşamalarında disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmelidir. Parkın planlama ve tasarım özellikleri temanın türüne göre değişebilir ancak temel ölçütler, sürekliliğini koruyabilmesi bakımından gelişen teknolojiyle birlikte yeniliklere ve hayal gücünün sınırlarını zorlayan aktivitelere açık olmalıdır. Aynı zamanda bu aktiviteler oluşturulurken ziyaretçi istekleri ve memnuniyetleri göz önünde bulundurulmalıdır. Tema parkı planlama ve tasarımı için diğer ölçütler ise şu şekildedir (Deniz, 2002: 114):

- Tema parkların planlama aşamasının başında izlenecek adımların tespiti için temel amaç ve gelişim stratejilerinin belirlenmesi gerekir.

- Park alanı seçilirken fizibilite raporlarına uyulmalıdır.

• Yer seçimi aşamasında temaya göre farklılıklar bulunabilir ancak yatırım masrafları düşük tutularak diğer faaliyetlere ayrılan oran artırılmalıdır.

- Ulaşılabilirliği bakımından kentin ana arterleri üzerinde yer seçimi yapılmalıdır.

• Çevresinde tarihi, turistik ve eğlence mekânlarının bulunması ve park alanının bu mekânlar ile bütünleşik olarak düşünülerek bir turizm rotasına dâhil edilmesi sürdürülebilirlik açısından önemlidir.

• Park alanının pazarlama planlamasının etkinliği bakımından 2 yetişkin 2 çocuktan oluşan bir ailenin alanda 7-8 saat kalması ve 1-6 hafta arasında konaklama yapabileceği varsayımına göre tüm ihtiyaçlar belirlenmeli ve alanda uzun süreli zaman geçirirken harcama yapmasını sağlayacak unsurlar olmalıdır.

• Tema parkı tasarımı, farklı grupların (eğitim, yaş, kültür vb.) alana gelmesini sağlamalı ve mevcut ihtiyaçların dikkate alınmasının yanı sıra yeni rekreasyonel faaliyetlere de olanak verecek şekilde olmalıdır. Büyük ölçekte çok sayıda turistini çekecek kurgular oluşturulurken doğal, kültürel, demografik, sosyal ve ekonomik faktörler de ön planda tutulmalıdır.

• Alan dinamik olmalıdır. Tanımlanan mekânlar, aktiviteler ve donatılar gelişime açık olmalı, kullanıcıların merak duygusunu kaybettirmemeli ve alanındaki örneklerine göre rekabet gücü yüksek olmalıdır.

• Tüm bu ölçütlere ek olarak alan pazarlaması açısından diğer bir önemli unsur da işletme anlayışında güler yüzlü personel hizmeti ve ihtiyaç duyulan personelin profesyonel işletme anlayışına sahip olmalıdır.

Dünya’da bulunan eğlence parklarının 2014-2015 yılları arasındaki ziyaretçi sayılarına göre sıralamaları “Themed Entertainment Association” tarafından yapılmış ve bu sıralama Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Dünya çapında öneme sahip tema parkları

No	Park	Katılım 2014	Katılım 2015	Değişim (%)
1.	Magic Kingdom	19 332 000	20 492 000	6.0
2.	Disneyland	16 769 000	18 278 000	9.0
3.	Tokyo Disneyland	17 300 000	16 600 000	-4.0
4.	Disney Sea, Tokyo	14 100 000	13 600 000	-3.5
5.	Epcot	11 454 000	11 798 000	3.0
6.	Disney’s Animal Kingdom	10 402 000	10 922 000	5.0
7.	Disney’s Hollywood Studios	10 312 000	10 828 000	5.0
8.	Disney’s Ca Adventure	8 769 000	9 383 000	7.0
9.	Islands Of Adventure	8 141 000	8 792 000	8.0
10.	Chimelong Ocean Kingdom	5 504 000	7 486 000	36.0
11.	Everland	7 381 000	7 423 000	0.6
12.	Disneyland, Hong Kong	7 500 000	6 800 000	-9.3
13.	Europa-Park	5 000 000	5 500 000	10.0
14.	Seaworld Fl	4 683 000	4 777 000	2.0
15.	Tivoli Gardens	4 478 000	4 733 000	5.7
16.	De Efteling	4 400 000	4 680 000	6.4

Kaynak: (Yücesoy, 2017: 16)

Amerika, Asya ve Avrupa’da en önemli tema parkları Tablo 2’de verilmiştir. Bu parklar, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin’de dünya genelinde turizm ve ekonomi açısından ülkelere önemli katkılar sağlamaktadır (Gülhan, 2019: 30).

Tablo 2: Dünya ve Türkiye’de yer alan tema parkları

Dünya’daki Önemli Tema Parkları				
Tema Park	Ülke	Şehir	Yapım Yılı	Yüz Ölçümü (Ha)
Tivoli Gardens	Danimarka	Kopenhag	1843	8
De Efteling	Hollanda	Kaatsheu- vel	1952	200
Disneyland	ABD	Kaliforniya	1955	34
Magic Kingdom	ABD	Florida	1971	43
Seaworld	ABD	Florida	1973	81
Europa-Park	Almanya	Rust	1975	95
Everland	Güney Kore	Gyeong- gi-do	1976	100
Epcot, Walt Disney World	ABD	Florida	1982	121
Tokyo Disneyland	Japonya	Tokyo	1983	46
Disney’s Hollywood Studios	ABD	Florida	1989	55
Disneyland	Fransa	Paris	1992	57
Disney’s Animal King- dom	ABD	Florida	1998	235
Islands of Adventure	ABD	Florida	1999	45
Disney’s Ca Adventure,	ABD	Kaliforniya	2001	27
Hong Kong Disneyland	Çin	Hong Kong	2005	28
Chimelong Ocean King- dom	Çin	Guangdong	2014	2070
Türkiye’deki önemli Tema Parkları				
Tema Park	Ülke	Şehir	Yapım Yılı	Yüz Ölçümü (Ha)
Vialand	Türkiye	İstanbul	2013	20
Wonderland Eurasia	Türkiye	Ankara	2015	1.3 milyon m ²
Miniatürk	Türkiye	İstanbul	2003	6
Sazova Bilim Sanat Ve Kültür Parkı	Türkiye	Eskişehir	2008	40
Doğal Yaşam Parkı	Türkiye	İzmir	2008	42.5
Legoland Discovery Centre	Türkiye	İstanbul	2015	

Kaynak: (Yücesoy, 2017: 16)

Dünya’ da önemli olan ve ilk açılan parklardan olan Magic King-
dom, California Disneyland ziyaretçi sayısı bakımından artışlar olduğu ve

ilk sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Tivoli Gardens ve De Efteling tema parklarında ise ziyaretçi sayıları bakımından azalmalar olduğu ve son sıralarda yer aldıkları görülmektedir. Magic Kingdom, California Disneyland tema parkları, çeşitli aktiviteler içermesi, farklı yaş gruplarındaki insanların bir arada kullanımını sağlamaları yönünden oldukça önemlidir (Şekil 1).

Şekil 1: Magic Kingdom (a) ve California Disneyland (b) Tema Parkı
Kaynak: (Walt Disney World, 2019)

Tivoli Gardens ve De Efteling tema parkları ise kurulduğu yıllarda yoğun ilgi görmesine rağmen günümüzde alanda yer alan donatılar günümüz şartlarına uygun olmadığından eski önemleri kaybetmiş, ziyaretçi sayılarında azalmalar olmuştur. Türkiye’de tema parkın temeli İstanbul’da alışveriş merkezi, otel ve eğlence parkı niteliği taşıyan Vialand ile atılmıştır. 2003 yılında İstanbul’da yapılmış olan Miniatürk Türkiye’de kurulmuş olan ilk tema parkıdır.

Hızla gelişen kentlerde zamanla, yoğun yaşam koşullarından sıkılan insanların eğlenmek, güzel vakit geçirmek, şehrin stresli ortamından uzaklaşıp rahatlamak istemesi önemli bir beklenti haline gelmiştir. Bu noktada devreye giren parklar ve tema parkları beklentileri karşılayacak önemli alanlardır. Sürekli gelişim içerisinde olan parklar ve tema parkları ziyaretçilerine çeşitli aktiviteler sunarak güzel vakit geçirmeleri sağlamaktadır. Aynı zamanda ziyaretçilerin fiziksel, ruhsal ve kültürel ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Beklentileri karşılamada başarılı olan parklarının ve tema parklarının yerli turistlerin yanı sıra yabancı turistlerin de ilgi odağı olmaları mümkündür. Bu alanlar sürekli gelişim göstererek bölge ve ülke ekonomisine katkıda bulunmaktadır.

Günümüz kentsel yaşamında ortaya çıkan popüler kültürün etkisiyle boş zaman aktiviteleri zenginleşmiş ve çeşitlenmiştir. Bunun sonucunda mekânın kullanım amaç ve yöntemleri değişim göstermiştir (Karaduman, 2017: 8). Bu bağlamda araştırmanın amacı, geçmişte tarımsal faaliyetlerin yürütüldüğü Atatürk Orman Çiftliği'nin (AOÇ) bulunduğu alanda kurulan Wonderland Eurasia Tema Parkı'na ziyarete gelen turistlerin memnuniyet durumunu ölçmektir. Ölçümlerde önem performans analizi (IPA) yönteminden yararlanılmıştır. IPA, turizm araştırmalarında kullanılan en yaygın metodolojik araçlardan biri olup sunulan hizmet performansına yönelik bir analiz tekniğidir (Boley ve diğerleri, 2017:70; Sörensson ve Friedrichs, 2013: 16). İlk olarak, Martilla ve James (1977: 78) tarafından kullanılmış, işletmelerin müşteri memnuniyetini arttırmak için hangi ürün ve hizmetlere odaklanması gerektiğini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Daha sonra uygulama kolaylığı nedeniyle, pek çok alanda yapılan araştırmalarda sıkça kullanılmıştır (Hudson ve Shephard, 1998: 66; Yıldırım, 2019: 155).

Materyal ve Yöntem

Çalışma, tarihsel süreçte öncelikle Gazi Orman Çiftliği, ardından ise Atatürk Orman Çiftliği olarak isimlendirilen alanda kurulmuş olan Ankara Wonderland Eurasia Tema Parkı'nda yürütülmüştür. Cumhuriyet sonrası dönemde Ankara'da örnek bir çiftlik kurulmaya karar verilmiş ve Ankara'nın o yıllarda çiftlik kurulması için gerekli vasıfları taşımayan bataklık, çorak bir yeri olan bugünkü yerinde Cumhuriyet'in ilk kurumlarından ve sayılı peyzajlarından olan, ülkenin farklı coğrafyalarında öncü çiftliklerin açılmasını sağlayan Gazi Orman Çiftliği (GOÇ) kurulmuştur. GOÇ, aynı zamanda genç Cumhuriyet'in başkenti olan Ankara'nın, İstanbul karşısında cazibesini artıracak önemli parçalarından biri olarak kurgulanmıştır (Kimyon ve diğerleri, 2015: 46).

Başlangıçta Atatürk'ün mülkiyetinde bulunan GOÇ, bağış mektubu ile arazisi, tesisleri ve demirbaşları ile birlikte hazineye hediye edilmiştir. Kuruluşundan hazineye hediye edildiği tarihe kadar 12 yıl boyunca Atatürk tarafından tarım sektöründe üretim yapılması amacıyla kullanılmış, ardından üretim yönetimi devlet eliyle yapılmak üzere Atatürk Orman Çiftliği ismini almıştır (Koç, 2019: 14). AOÇ arazisinin bir bölümünde kurulmuş olan araştırma alanı, kurulduğu dönemde kentsel tarım amaçlı kullanıldığı söylenebilir. Kentsel tarım kent için gerekli olan günlük ürün üretmek hedefi taşır ve olası kentsel sorunlar için sürdürülebilir bir çözüm niteliğindedir (Açıksöz ve Memlük, 2004: 76; Öztürk vd., 2018: 52). Ancak alan, konumu itibarıyla günümüz Ankara yerleşiminde kentsel sınırlar içerisinde kent merkezi ile ilişkisi kuvvetli bir aksta yer seçtiğinden kullanım kararı değişmiştir (Şekil 2).

Şekil 2: Çalışma Alanının Konumu

Güncel plan kararı ile Avrupa'nın en büyük tema parkı olma sloganıyla tasarlanmış olup açık ve kapalı pek çok eğlence ünitesinden oluşmaktadır. Alanda, teknolojinin mekâna yansıdığı geniş bir yaş grubuna hitap eden interaktif etkinliklere yer verilmiştir (Şekil 3). Bununla birlikte birbirinden farklı mekânsal beklentilere cevap vermesi planlanmıştır. 13 ha alan üzerine kurulan park, 2117 eğlence ünitesi, 1,1 ha kapalı alan, 2000000 bitki ve ağaç ve 6800 araç kapasiteli otopark içermektedir. Farklı çağlara ilişkin (Tarih Öncesi, Taş Devri, Uzak Gelecek, Tufandan Sonra vb.) temalar çerçevesinde eğlenceleri kapsamaktadır. Kedi orkestrası, dinazor müzesi, çadır keyfi, uçan salıncak, orman safari, gokart, dünya turu, çılgın dönüş, uçan fil, hayalet avcısı vb. isimlere sahip toplam 106 etkinlik yer almaktadır (Wonderland Eurasia, 2019).

Şekil 3: Çalışma Alanına İlişkin Görseller

Kaynak: (Wonderland Eurasia, 2019)

Araştırma süreci ilk olarak ilgili literatürün taranması ile başlamaktadır. Kuramsal temeller, çalışma alanına ilişkin bilgiler ve turizm performansının tanımlanması için yöntemsel araştırmalar bu aşamada yapılmıştır. Ardından saha çalışması yürütülmüş ve bu kapsamda alan ziyaretçileri ile yapılan anket çalışması yapılmıştır. Veriler, anket tekniği (yüz yüze görüşme) kullanılarak elde edilmiştir. Anket tasarımı yapılırken rekreasyon alanlarında yaygın olarak kullanılan kriterler ele alınmıştır. Önem ve performans değerlendirilmesinin yapılabilmesi için önermeler oluşturulmuştur (Tablo 3). 5’li Likert ölçeğinde elde edilen bulgular önem-performans analizi (IPA) ile değerlendirilmiştir. IPA uygulanırken değerlendirmeye alınacak kriterlerin belirlenmesi ilk adım olup temel koşuldur (Oh, 2001: 20).

Tablo 3: Önem ve Performans Önergeleri

No	Önem	Performans
1	Bir rekreasyon alanında giriş ücretleri uygun olmalıdır.	Bu alanda giriş ücretleri uygundur.
2	Bir rekreasyon alanında levhalar yeterli düzeyde olmalıdır.	Bu alanda levhalar yeterli düzeydedir.
3	Bir rekreasyon alanında oturacak yerler ve dinlenme yerlerinin yeterli sayıda olmalıdır.	Bu alanda oturacak yerler ve dinlenme yerlerinin yeterli sayıdadır.
4	Bir rekreasyon alanında yiyecek-içecek fiyatlarının uygun olmalıdır.	Bu alanda yiyecek-içecek fiyatlarının uygundur.
5	Bir rekreasyon alanında tuvaletler temiz olmalıdır.	Bu alanda tuvaletler temizdir.
6	Bir rekreasyon alanında personellerin güler yüzlü ve ziyaretçilere karşı hoşgörülü olmalıdır.	Bu alanda personeller güler yüzlü ve ziyaretçilere karşı hoşgörülüdür.
7	Bir rekreasyon alanında sergilenen hayvanlar ve diğer oyuncularla ilgili bilgi temininin yeterli düzeyde olmalıdır.	Bu alanda sergilenen hayvanlar ve diğer oyuncularla ilgili bilgi temininin yeterli düzeydedir.
8	Bir rekreasyon alanında ekonomiye katkı sağlanmalıdır.	Bu alanda ekonomiye katkı sağlanmaktadır.
9	Bir rekreasyon alanında istihdam sağlanmalıdır.	Bu alanda istihdam sağlanmaktadır.
10	Bir rekreasyon alanında heyecan verici ve mutlu edici aktiviteler yer almalıdır.	Bu alanda heyecan verici ve mutlu edici aktiviteler yer almaktadır.
11	Bir rekreasyon alanı ziyaretçilerin merakını giderirken olumlu yönde olmalıdır.	Bu alanda ziyaretçilerin merakını giderirken olumlu yöndedir.
12	Bir rekreasyon alanı ziyarete gelen kişiler için iyi bir deneyim oluşturmaktadır.	Bu alanı ziyarete gelen kişiler için iyi bir deneyim oluşturmaktadır.
13	Bir rekreasyon alanı ziyaretçiler üzerinde iyi bir izlenim bırakmalıdır.	Bu alanda ziyaretçiler üzerinde iyi bir izlenim bırakmaktadır.
14	Bir rekreasyon alanı ziyaretçilere kendilerini maceracı hissettirmelidir.	Bu alan ziyaretçilere kendilerini maceracı hissettirmektedir.
15	Bir rekreasyon alanı ziyaretçilerin eğlence anlayışı bakış açısını olumlu yönde etkilemelidir.	Bu alan ziyaretçilerin eğlence anlayışı bakış açısını olumlu yönde etkilemektedir.
16	Bir rekreasyon alanında peyzaj tasarımı uygun olmalıdır.	Bu alanda peyzaj tasarımı uygundur.
17	Bir rekreasyon alanında mimari tasarım yapılırken engelli bireyler de düşünülmelidir.	Bu alanda mimari tasarım yapılırken engelli bireyler de düşünülmüştür.
18	Bir rekreasyon alanı ziyaretçilere tekrar gelmeyi ve eğlenmeyi istemelerini sağlamalıdır.	Bu alan ziyaretçilere tekrar gelmeyi ve eğlenmeyi istemelerini sağlamaktadır.

IPA yönteminde müşteri memnuniyetinin sağlanmasında yüksek düzeyde etkiye sahip ürün ve hizmetlerin yanı sıra düşük performans gösteren ve iyileştirilmesi gereken ürün ve hizmetler de belirlenmektedir. Bu bağlamda x ekseninde performans, y ekseninde önem boyutu olmak üzere iki boyutlu bir matris kullanılarak memnuniyete yönelik dört strateji sunulmaktadır.

Bulgular

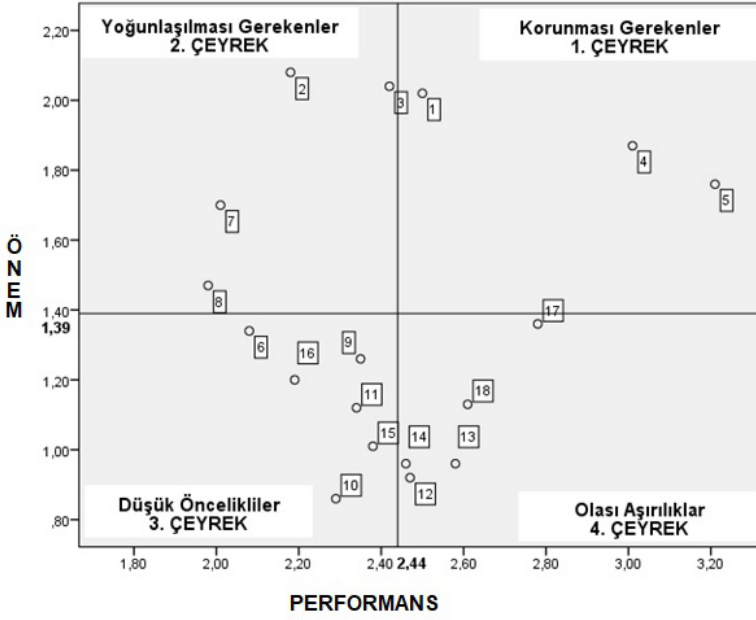
Alanda gerçekleştirilen anket çalışması neticesinde elde edilen bulgular 2 bölümden oluşmaktadır. İlk olarak ankette katılımcılarının demografik verileri sunulmuş, ardından önem performans değerlendirmeleri yapılmıştır. Demografik özelliklere ilişkin bulgular Tablo 4'te yer almaktadır. Araştırmaya katılan ziyaretçiler, %36 kadın, %64 erkek olarak dağılım göstermektedir. Ziyaretçilerin %20'si evli, %80'i bekarlardan oluşmaktadır. Ziyaretçilerin büyük bir oranda üniversite mezunu (%78) oldukları dikkat çekmektedir. Ziyaretçilerin yaşlarına göre dağılımında; %10'u 19 ve altı yaş grubunda, %51'i 20-29 yaş grubunda, %35'i 30-39 yaş grubunda, %4'ü 40-49 yaş grubunda dağılım göstermektedir.

Tablo 4: Demografik Özelliklerin Dağılımı

Cinsiyet	Erkek	64%
	Kadın	36%
Yaş	<-19	10%
	20-29	39%
	30-39	35%
	40-49	14%
	50->	2%
Eğitim Durumu	İlköğretim	6%
	Lise	22%
	Üniversite	72%
Medeni Durum	Evli	20%
	Bekâr	80%
Meslek	Öğrenci	22%
	Özel Sektör	48%
	Kamu Sektörü	22%
	Diğer	8%

Ziyaretçilerin belirlenmiş olan kriterler çerçevesinde yapmış oldukları önem ve performans değerlendirmelerine yönelik IPA testi gerçek-

leştirilmiştir (Şekil 2). Matris incelendiğinde, korunması gerekenler başlığı altında 3, yoğunlaşılması gerekenler başlığı altında 4, düşük öncelikliler başlığı altında 6, olası aşırıliklar konusu başlığı altında ise 5 konu yer almıştır.

Yoğunlaşılması Gerekenler (2. Çeyrek)

2. Rekreasyon alanındaki levhaların yeterli düzeyde olması
3. Rekreasyon alanındaki oturacak yerler ve dinlenme yerlerinin yeterli sayıda olması
7. Rekreasyon alanında sergilenen hayvanlar ve diğer oyuncularla ilgili bilgi temininin yeterli düzeyde olması
8. Rekreasyon alanının ekonomiyeye katkı sağlaması

Düşük Öncelikliler (3. Çeyrek)

6. Rekreasyon alanındaki personellerin güler yüzlü ve ziyaretçilere karşı hoşgörülü olması
9. Rekreasyon alanının insanlara iş imkânı sağlaması
10. Rekreasyon alanında heyecan verici ve mutlu edici aktivitelerin yer alması
11. Rekreasyon alanının ziyaretçilerin merakını giderirken olumlu yönde olması
15. Rekreasyon alanının ziyaretçilerin eğlence anlayışı bakış açısını olumlu yönde etkilemesi
16. Rekreasyon alanındaki peyzaj tasarımının güzel dizayn edilmesi

Şekil 4: IPA Matrisi**Korunması Gerekenler (1. Çeyrek)**

1. Rekreasyon giriş ücreti
4. Yiyecek-içecek fiyatlarının uygun olması
5. Tuvaletlerin temiz olması

Olası Aşırılıklar (4. Çeyrek)

12. Rekreasyon alanının ziyarete gelen kişiler için iyi bir deneyim oluşturması
13. Rekreasyon alanının ziyaretçiler üzerinde iyi izlenim bırakması
14. Rekreasyon alanının ziyaretçilere kendilerini maceracı hissettirmesi
17. Rekreasyon alanının mimarisinin engelli insanların düşünülerek yapılması
18. Rekreasyon alanının ziyaretçilere tekrar gelmeyi ve eğlenmeyi isteyecek yeterlilikte oluşturulması

Araştırma alanından elde edilen bulgular değerlendirildiğinde tasarımsal açıdan sunulan hizmetlerden olan oturma alanları, levhaların yönlendiriciliği ve bilgilendirmelerin yeterliliği unsurlarının önemi yüksek olup performans açısından düşüktür. Maliyet açısından uygulaması oldukça kolay olan bu bileşenlerin hizmet kalitesini büyük oranda artıracığı öngörülmektedir. Buna karşın peyzaj tasarımı düşük öncelikli çeyrekte yer almaktadır. Engelli tasarımı ele alındığında katılımcılar tarafından bu bileşene verilen önemin tüm kriterlere verilen önem ortalamasından düşük olduğu tespit edilmiştir.

Rekreasyon alanı planlanması ve etkinlik alanları kapsamında yer alan rekreasyon alanının heyecan verici olması, ziyaretçilerin merakını gidermesi gibi tecrübeye bileşenlerin genellikle düşük öneme sahip olarak

ifade edildiği görülmektedir. Katılımcılar tarafından alandaki ücretlendirilmeye ve istihdama dayalı kriterlere daha yüksek önem verildiği tespit edilmiştir.

Sonuç

Araştırmada ilk olarak tema parklar ve dünya örnekleri üzerinden artan ziyaretçi talebi tartışılmıştır. Ardından çalışmanın yürütüldüğü AOÇ alanı ele alınmış geçmiş ve günümüz yapısıyla değerlendirilmiştir. Buna göre AOÇ, Ankara'ya hizmet edebilecek düzeyde tarımsal üretim potansiyeli bulunan ancak zamanla arazi kaybına uğramış bir yapıdadır (Açıksöz ve Memlük, 2004:80). AOÇ'nin bir bölümünü kapsayan çalışma alanında ise arazi kullanım kararlarının değişmesiyle birlikte tarımsal fonksiyonunun yerini rekreasyonel faaliyetler almıştır. Böylece alan tema parkı olarak kullanıma açılmıştır.

Çalışmada tema parkı fonksiyonuyla kullanılan alandaki ziyaretçi memnuniyet düzeyini belirlemek amacıyla önem-performans analizinden yararlanılmıştır. Böylece önem ve performans ortalama değerlerine bağlı olarak üretilen matris ile alanın hizmet kalitesi üzerinde stratejiler üretilmiştir. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların değerlendirmesine göre yüksek öneme sahip olup performans açısından ortalamanın altında bulunan “yönlendirme levhaları, oturma alanları, bilgi düzeyi ve yatırımdan elde edilen ekonomik geri dönüş” bileşenleri analizin 2. çeyreğinde yer almaktadır. Matrisin bu alanında bulunan kriterler önemi yüksek fakat performans açısından ortalamanın altında kalanlar olduğundan bu bileşenlere öncelikle odaklanılması gerekmektedir. Öneme karşılık performans verilerinin de ortalama üstünde yer aldığı “giriş ücreti, tuvaletlerin temizliği” gibi kriterler önem ve performans açısından ortalamanın üzerinde yer alan nitelikte olduğundan mevcut durumunun korunmasının uygun olduğu önerilmektedir.

Önem ve performans değerlerinin ortalamanın altında kaldığı 3. çeyrekte yer alan “iş olanakları ve peyzaj tasarımı” gibi kriterler düşük öncelikli olarak iyileştirilebilir. Önem açısından düşük bulunduğu halde yüksek performans gösteren kriterlerin aşırı sunumu yeniden ele alınabilir. Ancak bu kriterler “alandaki engelsiz tasarım, alanın tekrar gelmeyi ve eğlenmeyi istetecek yeterlilikte olması” gibi maliyet unsurları barındırmayan nitelikte olduğundan mevcut yapının sürdürülmesi pozitif katkı sağlayacaktır.

IPA yöntemiyle yapılan araştırma sonucunda sunulan hizmetin performansı, ziyaretçiler tarafından verilen önem doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırma alanı Ankara'da yüksek teknolojiye dayalı bir yatırım alanı olup aktiviteler ücretlidir. Dolayısıyla hizmet sunumu yönetiminde

kullanıcının beklentileri göz önünde bulundurulduğunda ekonomik geri dönüşleri yüksek olabilir. Bu bağlamda kullanıcıların önem verdikleri unsurlara yönelik kararlar oldukça yönlendiricidir.

Kaynakça

- Açıksöz S., Memlük Y. (2004). Kentsel Tarım Kapsamında Atatürk Orman Çiftliği'nin Yeniden Değerlendirilmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 10(1), 76-84.
- Akdoğan, G. (1974). *Bahçe ve Peyzaj Sanatı Tarihi*, Ziraat Fakültesi Yayınları, Ders Kitabı, 528(173).
- Al-Qudah, Y. (2006). *Amman (Ürdün) Kent Parklarının Peyzaj Erişilebilirliği Yönünden İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arslan, M. (2014). 'Eğlence Temalı Parklar ve Turizm Potansiyeli VIII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiri Kitabı; 615-626, Ankara
- Asensio, P. (2000). *The World of Contemporary*. Italy: Rutgers University Press.
- Bell, S. (1995). *Watch This Space*, An LBA Report, London. Prepared for Department for Transport, Local Government and the Regions Research Analysis and Evaluation Division.
- Boley, McGehee N. G. ve Hammett A. L. (2017). Importance-performance analysis (IPA) of sustainable tourism initiatives: The resident perspective. *Tourism Management*, 58:66-77, DOI: 10.1016/j.tourman.2016.10.002.
- Çilek, M. (2005). *Kent Parkları ve Tekirdağ Merkez İlçe Gündoğdu Mahallesi Kent Parkı Planlama İlkeleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tekirdağ Trakya Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Dalkılıç, E. (2007). *Eğlence Parklarının Tarihsel Gelişimi ve Planlama Kriterleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Darçın, B. (2002). *Seramik Sanat Objelerinin Atmosferik Koşullara Açık Park ve Bahçelerde Kullanım Olanaklarının Araştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Deniz, G. (2002). *Temalı Park ve Bahçelerin Planlama-Tasarım İlkeleri*.

- (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Firidin E. (2004). Değişen Paradigmalar Ekseninde Kent Planlamaya Yeni Yaklaşımlar. *Planlama*, 44-50.
- Gold, S. M. (1980). *Recreation Planning and Design*. New York: Mc Graw Hill.
- Gök, A., Bingöl, B. (2017). History and Cultural Themed Parks. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 7(10), 129-140.
- Gülhan, M. (2019). *Turizm Açısından Tema Parkların Ekonomik Etkileri: Sazova Parkı Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hasol, D. (1990). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Hudson, S. ve Shephard, G.W. H. (1998). Measuring Service Quality at Tourist Destinations: An Application of Importance-Performance Analysis to an Alpine Ski Resort. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 7(3), 61-77.
- İpar, M.S., Doğan, M. (2013). Destinasyonun Turist Açısından Önem-Memnuniyet Modeli ile Değerlendirilmesi: Edremit Üzerine Bir Uygulama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(9), ISSN: 1308-9196.
- Karaduman N. (2017). Popüler Kültürün Oluşmasında ve Aktarılmasında Sosyal Medyanın Rolü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi XLIII*, 2017/2, 7-27.
- Kızıldere, E. (2009). *Sanat Akımları Açısından Türkiye ve Diğer Ülkelerdeki Başlıca Parklar (19.yüzyıl - 21.yüzyıl arası)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kimyon, D. ve Serter, G. (2015), Atatürk Orman Çiftliği'nin ve Ankara'nın Değişimi ve Dönüşümü. *Planlama*, 25 (1), 44-63.
- Koç A. (2019). Atatürk Orman Çiftliği Yönetim Stratejisi. *Akademik Bakış Dergisi*, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, ISSN:1694-528X.
- Martilla, J. A. ve James, J.C. (1977). Importance-Performance Analysis. *Journal of Marketing*, 41 (1), 77-79.
- Nacak, H. (2000). *Aquaparks-location requirements and design criteria*.

- (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Teknoloji Enstitüsü, İzmir.
- Oğuz, D. (1998). *Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerinde Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Oh, H. (2001). Revisiting importance-performance analysis. *Tourism Management*, 22 (2001), 617-627.
- Öztürk, S. ,Işınkaralar, Ö. ve Ayan, E. (2018). *Kentsel Tarım Kavramı ve Uygulanabilirliği: Kastamonu Örneği*. Uluslararası Mühendislik ve Teknoloji Yönetimi Kongresi içinde, İstanbul.
- Polat, A. (2001). *Kent Parkı Kavramı ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Renklidağ, Ö. (2000). *The Urban Park: An Extension of Nature and Urban Culture*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi/Uygulamalı Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sörensson, A., Von Friedrichs, Y. (2013). An Importance Performance Analysis of sustainable Tourism: A Comparison between international and national tourists. *Journal of Destination Marketing & Management*, 2, 14-21.
- Topaloğlu, S. (2007). *Ankara Harikalar Diyarı Kent Parkı'nın Tema Park Kavramı Kapsamında İrdelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Karaelmas Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Wlyson, P. ve Wlyson, A. (1994). *Theme Parks, Leisure Centres, Zoos and Aquaria*. New York: Longman Group UK Limited.
- Yıldırım H. M. (2019). Ziyaretçi Memnuniyetinin Ölçülmesinde Önem Performans Analizinin (ÖPA) Kullanılması: Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alanı Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 16 (1), 154-166.
- Yorulmaz, A. (2006). *Harikalar Diyarı Parkı'nın Kullanıcı Profili ve Beklentilerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yücesoy, N. (2017). *Tema Parkları ve Bursa İçin Uygun Temaların Belirlenmesine Yönelik Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi.

Walt Disney World, (2019). <https://disneyworld.disney.go.com/>, (Eriřim: 03.05.2019)

Wonderland Eurasia, (2019). <http://wonderlandeurasia.com/tr/tema-park-haritasi> (Eriřim: 23.06.2019)